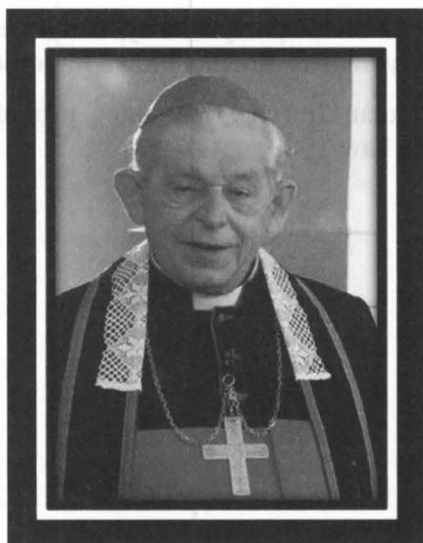

Ks. Piotr Wierzbicki

**Ś.P.
JÓZEF KARDYNAŁ GLEMP
PRYMAS POLSKI
(1929-2013)**

Fot. Wojciech Łączyński

Ks. Józef kard. Glemp, Arcybiskup Metropolita Gnieźnieński (1981-1992), Arcybiskup Metropolita Warszawski (1981-2007), Prymas Polski (1981-2009), członek honorowy Stowarzyszenia Kanonistów Polskich.

Urodził się 18 grudnia 1929 r. w Inowrocławiu, jako syn Kazimierza Glempla, byłego powstańca wielkopolskiego i Salomei z Kośmickich. Do czasu wybuchu II wojny światowej ukończył cztery klasy szkoły powszechnej w Kościelcu Kujawskim, a podczas okupacji pracował przymusowo w niemieckim gospodarstwie rolnym. Po wyzwoleniu, w marcu 1945 r., rozpoczął naukę w państwowym Gimnazjum

i Liceum im. Jana Kasprowicza w Inowrocławiu. Po maturze wstąpił do Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego w Gnieźnie. Tam odbył dwuletnie studia filozoficzne. Studia teologiczne kontynuował w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Poznaniu.

Święcenia kapłańskie otrzymał 25 maja 1956 r., w bazylice prymasowskiej w Gnieźnie, z rąk bp. Franciszka Jedwabskiego, sufragana poznańskiego, w zastępstwie internowanego kard. Stefana Wyszyńskiego. W latach 1958-1964 ks. Glemp odbył studia specjalistyczne z zakresu prawa kanonicznego i świeckiego na Papieskim Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie, uzyskując doktorat obojga praw w oparciu o rozprawę pt. *De evolutione conceptus fictionis iuris apud Romanos* (O ewolucji pojęcia fikcji prawnej u Rzymian). Ukończył także kurs specjalistyczny na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim, m.in. stylistyki łacińskiej (1963), oraz Studium Administracji Kościelnej przy Kongregacji Soboru (1962) i trzyletnie Studium Rotalne, uzyskując tytuł adwokata Roty Rzymskiej (1961-1964). W czasie pobytu w Rzymie zdobył duże doświadczenie i był świadkiem zapoczątkowanych przez Sobór Watykański II przemian w Kościele.

Po powrocie do diecezji pełnił funkcję sekretarza w Prymasowskim Wyższym Seminarium Duchownym w Gnieźnie oraz notariusza w Kurii Metropolitalnej Gnieźnieńskiej i w Trybunale Metropolitalnym. Został także mianowany obrońcą węzła małżeńskiego i konsultorem w Trybunale Prymasowskim.

Dnia 1 grudnia 1967 r. rozpoczął pracę w Sekretariacie Prymasa Polski w Warszawie, stając się jednym z najbliższych współpracowników kard. Wyszyńskiego. Pracował w charakterze referenta do spraw prawnych i przez pewien czas pełnił obowiązki referenta prasowego sekretariatu. Jako kapelan i sekretarz Prymasa towarzyszył mu podczas wielu uroczystości kościelnych na terenie Polski, a także w licznych podróżach do Rzymu. Uczestniczył w audiencjach u papieża Pawła VI, mógł też z bliska obserwować prace synodów biskupów w Rzymie i brać udział w wielu ważnych rozmowach z przedstawicielami rządu PRL. Dobre kontakty urzędowe z prawnikami sprawiły, że w 1970 r. został duszpasterzem prawników stolicy. W 1975 r. ks. dr Józef Glemp został powołany na stanowisko sekretarza Komisji Epi-

skopatu Polski ds. instytucji polskich w Rzymie i został członkiem Komisji Episkopatu ds. rewizji prawa kanonicznego.

Ks. prałat Józef Glemp został mianowany biskupem ordynariuszem Diecezji Warmińskiej. Święcenia biskupie przyjął w bazylice prymasowskiej w Gnieźnie, 21 kwietnia 1979 r., z rąk Prymasa Wyszyńskiego, metropolity krakowskiego abp. Franciszka Macharskiego i bp. Jana Obłąka, ówczesnego sufragana warmińskiego. W Episkopacie Polski pełnił funkcję przewodniczącego Komisji „Iustitia et Pax”, był także członkiem komisji: ds. duszpasterstwa ludzi pracy, ds. rewizji prawa kanonicznego i ds. instytucji polskich w Rzymie. Ponadto pełnił funkcję współprzewodniczącego zespołu legislacyjnego powołanego przez Komisję Wspólną Przedstawicieli Rządu i Episkopatu i był członkiem stałej grupy roboczej Episkopatu Polski i Episkopatu Francji.

Dnia 7 lipca 1981 r. bp Glemp został mianowany przez Papieża Jana Pawła II arcybiskupem metropolitą warszawskim i gnieźnieńskim oraz Prymasem Polski. Jako Prymas Polski został także opiekunem duszpasterstwa Polonii zagranicznej i ordynariuszem na terenie Polski wiernych obrządku grekokatolickiego i ormiańskiego. Na publicznym konsystorzu w Watykanie, 2 lutego 1983 r., otrzymał godność kardynała-prezbitera wraz z kościołem tytularnym Santa Maria in Trastevere (Najświętszej Maryi Panny na Zatybrzu). Towarzyszył Janowi Pawłowi II i Benedyktowi XVI podczas jego pielgrzymek do ojczyzny i brał udział w Światowych Dniach Młodzieży na Jasnej Górze, w Paryżu, w Toronto, w Kolonii i w Madrycie, a także w kilku papieskich pielgrzymkach (m.in. Hiszpania, Francja, Austria, Węgry, Litwa, Łotwa, Słowacja, Niemcy, Ukraina i Chorwacja).

Po reorganizacji struktur Kościoła w Polsce, w marcu 1992 r., kard. Glemp pozostał arcybiskupem metropolitą warszawskim, zachowując godność Prymasa Polski jako kustosz relikwii św. Wojciecha, a także ordynariuszem wiernych obrządku wschodniego żyjących w Polsce i nie mających własnego ordynariusza. Od 1981 r. do 2004 r. pełnił funkcję przewodniczącego Rady Stałej (dawniej Rady Głównej) i Konferencji Episkopatu Polski. Jako przewodniczący Konferencji przyczynił się do powstania Stowarzyszenia Kanonistów Polski przez zatwierdzenie statutu Stowarzyszenia dekretem z dnia 15 lutego 1991 r.

Był także przewodniczącym II Synodu Plenarnego w Polsce, który odbył się w latach 1991-1999. Dnia 6 grudnia 2006 r. Ojciec św. Benedykt XVI przyjął jego rezygnację z urzędu arcybiskupa metropolity warszawskiego, mianując go administratorem apostolskim archidiecezji warszawskiej, którą to funkcję pełnił do 1 kwietnia 2007 r. tzn. do ingresu następcy – abp. Kazimierza Nycza. Godność Prymasa Polski zachował do dnia ukończenia 80. roku życia. Dnia 9 czerwca 2007 r. zrezygnował z funkcji ordynariusza wiernych obrządków: ormiańskiego i bizantyjsko-słowiańskiego w Polsce, przekazując funkcję abp. Kazimierzowi Nyczowi i bp. Zbigniewowi Kiernikowskiemu.

Ks. Kardynał Glemp do końca swoich dni aktywnie uczestniczył w życiu Kościoła powszechnego oraz Kościoła w Polsce. Na prośbę Patriarchy Rosji i Wszechrusi, Cyryla I był specjalnym gościem podpisania wspólnego listu do narodów polskiego i rosyjskiego przez Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski i Cyryla I w Warszawie w sierpniu 2012 r. We wrześniu 2012 r. uczestniczył w Międzynarodowej Konferencji Kanonistów w Gdańsku.

Działalność dydaktyczna i naukowo-badawcza ks. dra Józefa Glempa z zakresu prawa kanonicznego obejmuje lata 1965-1979. Od 1965 r. prowadził wykłady dla księży Archidiecezji Gnieźnieńskiej w studium soborowym i był egzaminatorem synodalnym. Od 1968 r. prowadził ćwiczenia z prawa rzymskiego na Wydziale Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. W latach 1973-1979, jako asystent prof. Henryka Kupiszewskiego, prowadził również ćwiczenia z prawa małżeńskiego, a jako delegat Prymasa – Wielkiego Kanclerza ATK uczestniczył w przewodach doktorskich i habilitacyjnych w tej uczelni. W marcu 1975 r. przeprowadził na wspomnianym wydziale nostryfikację swojego doktoratu. Ks. dr Glemp brał również udział w licznych spotkaniach i zjazdach kanonistów polskich i zagranicznych, m.in. w III Międzynarodowym Kongresie Prawa Kanonicznego w Pampelunie w 1976 r. Ks. prof. Marian Żurowski, ówczesny dziekan Wydziału stwierdził, że studenci bardzo wysoko cenili sobie kontakty naukowe z ks. Glempe, dostrzegając jego pogłębioną wiedzę prawniczą, doświadczenie administracyjne i sądowe, a także zaangażowanie nauczyciela akademickiego idące w parze z wrażliwością kapłana. Zamysł przeprowadzenia habilitacji udaremniły coraz bar-

dziej absorbujące i odpowiedzialne zadania pełnione w Sekretariacie Prymasa Polski.

Ks. dr Józef Glemp opublikował w 1974 r. *Lexiculum prawa rzymskiego*, jako pomoc dydaktyczną dla studentów, które było pierwszym tego typu opracowaniem w języku polskim. Napisał w tym czasie wiele artykułów z dziedziny prawa kanonicznego, zwłaszcza małżeńskiego materialnego i procesowego, dotyczących małżeństw mieszanych i postępowania w sprawach o uzyskanie dyspensy od małżeństwa niedopełnionego. Poza tym na szczególną uwagę zasługuje obszerne studium z zakresu organizacji sądownictwa (*Polskie sądownictwo kościelne w latach 1945-1970*, „Prawo Kanoniczne” 14 (1974), nr 3-4, s. 169-225) zawierające gruntowne opracowanie obejmujące tak ważny okres z życia Kościoła w Polsce. Inne badania naukowe dotyczyły Kościoła lokalnego i Kościoła partykularnego (*Problem identyfikacji Kościoła lokalnego i partykularnego*, „Prawo Kanoniczne” 21 (1978), nr 3-4, s. 23-39). Odrębnym obszarem badawczym była biografistyka polskich kanonistów. Należy wspomnieć biografie ks. Jana Opielińskiego (1858-1935), ks. Edwarda Van Bleriq’a (1895-1946), ks. Aleksego Brasse (1901-1956), ks. Stanisława Jansika (1882-1942), ks. Kazimierza Głowińskiego (1862-1946), ks. Teodora Taczaka (1878-1941) i kard. Edmunda Dalbora (1869-1926) opublikowane na łamach „Prawa Kanonicznego” w latach 1972-1974. W swoim dorobku Ks. Kardynał Glemp posiada oprócz wspomnianych artykułów z zakresu prawa kanonicznego liczne publikacje w pracach zbiorowych oraz samodzielne publikacje książkowe, stanowiące zapis jego działalności kaznodziejskiej i posługi duszpasterskiej.

Józef kard. Glemp był członkiem następujących dykasterii watykańskich: Kongregacji dla Kościołów Wschodnich, Papieskiej Rady do spraw Kultury, Papieskiej Rady „Iustitia et Pax” i Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej, a także honorowym członkiem Papieskiej Międzynarodowej Akademii Maryjnej. Jako przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski należał do Rady Konferencji Biskupów Europy (CCEE). Pełnił także godność honorowego przewodniczącego międzynarodowych spotkań „Uomini e Religioni” (Ludzie i Religie), organizowanych przez rzymską Wspólnotę Sant’Egidio.

Ks. Kardynał Glemp był doktorem *honoris causa* dziesięciu wyższych uczelni w Polsce i na świecie, w tym Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (1982) i Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1985). Otrzymał także godność Baliwa Bielkiego Krzyża Honoru i Dewocji Suwerennego Rycerskiego Zakonu Szpitalników Świętego Jana Jerozolimskiego, zwanego Maltańskim (1994) i do śmierci pełnił funkcję wielkiego przeora Zwierzchnictwa Polskiego Zakonu Rycerskiego Grobu Bożego w Jerozolimie (od 1996).

Kardynał otrzymał wiele nagród i odznaczeń, wśród nich: Order Orła Białego, najwyższe odznaczenie państwowe przyznane przez Prezydenta RP, Lecha Kaczyńskiego (2009); Premio della Pace - przyznana przez Centro Culturale S.S. Croce (Taranto 1982); Premio della Pace "Giorgio La Pira" (Pistoia 2000) - w uznaniu dla postawy w czasie stanu wojennego w Polsce; Statuetkę „Złotego Hipolita” i Godność „Wybitnej Osobistości Pracy Organicznej” - przyznane przez Towarzystwo im. Hipolita Cegielskiego; Nagrodę „Oskar Polskiego Biznesu”; Nagrodę Fundacji „Solidarna Wieś” im. Bpa R. Andrzejewskiego (2006); Medal *Milito pro Christo* i Dyplom *Benemerenti* Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego (2008); Nagrodę za szczególne zasługi dla KUL „Deo et Patriae deditus” i wiele innych.

Odszedł do Pana dnia 23 stycznia 2013 r., po ciężkiej chorobie. Uroczystości pogrzebowe zgromadziły hierarchów z Polski i świata oraz rzesze wiernych, którzy chcieli pożegnać swojego pasterza i podziękować mu za jego miłość do Kościoła i Ojczyzny. Został pochowany w podziemiach Archikatedry Warszawskiej w miejscu, gdzie wcześniej spoczywało ciało św. Zygmunta Szczęsnego-Felińskiego, do którego w swojej działalności nawiązywał śp. Kardynał.

Papież Benedykt XVI w telegramie kondolencyjnym napisał: „Osobiście bardzo ceniłem jego szczerą dobroć, prostotę, otwartość i serdeczne oddanie sprawie Kościoła w Polsce i na świecie. Takim pozostanie w mojej pamięci i modlitwie. Niech Pan przyjmie go do swojej chwały!”

R. I. P.